

Kászonsország.

Van a girbe-gurba Székelyföldnek egy jóformán ismeretlen tája: Kászons. Madár sem jár arra, ahol ez a kicsi ország fekszik, nemhogy a kíváncsi természetjáró vagy éppen a kutató tudós idemerészkedjék. Az elmúlt nyáron azután mégis csak „felfedeztük“ a világnak ezt a távoli sarkát, megbámultuk óriás hegyeit, fürödtünk a kristálytisza hegyipatakok vizében, ittuk a pompás borvizet, mely a sziklák oldalából fakad s megismertünk egy szorgalmas, dalos népet: a kászoniakat.

De menjünk sorban. Az elmúlt nyáron összebeszélte néhány kutatóvágyó, hazáját szerető természetvizsgáló, nagy hátizsákba gyömöszölte mindazt, amire szüksége lehetett az út folyamán, aztán: hajrá neki a hegyeknek! Rohanó vasúton, zötyögő társasgépkocsikon jutottunk el a csodák országába: Kászonsba. — Bátran nevezhetném ezt a tájat Kászonsországnak, pedig csupán 3—4 községből áll ez a kis medence, mely a Kászons patakának lapályán terül el.

Messze benn fekszik a Kárpátok szívében s a jószemű megfigyelő könnyen megállapíthatja, hogy ez a kis völgy s ez a pár falu már ősidők óta bizonyos önállóságra tett szert, mint egy elszigetelődött a szomszédos Csíki medencétől. Ez az elszigetelődés fejlesztette ki a vidék sajátosan érdekes jellemvonásait.

Kászonsaltiz, Kászonsfeltiz, Impér, Újfalú és Jakabfalva, mindannyi tiszta katolikus község, ezek alkotják itt az emberi letelepülés központjait. Lakosai szorgalmas, munkás emberek. Nyáridőben szinte kihaltak ezek a falvak, mert a férfi meg az asszony nép fönt van a havason, kaszálja a térdig érő pompás füvet. Ilyenkor csendesek a fehérre meszelt házacskák, csak fönn a sötétlő fenyvesek tisztásain peng a kasza, hangzik a nóta. Mert dalos nép a kászoni. Sehol annyi szép ősi dallam nem hangzik föl esténként a hegyeken, mint éppen itt. A katonasorba kerülő legény panaszos siralma éppúgy fölcsendül a komor fenyvesek árnyékában, mint a szerelmese után vágyódó leány bús éneke. De a tréfásan élcelődő gúnydal is kifejezésre jut ezekben a nótákban, melyeknek szokatlan csengése ihlette meg a modern magyar zeneirodalom két legjelesebb képviselőjét, Bartók Bélát és Kodály Zoltánt.

Télen népesednek csak be a falvak. Ilyenkor új nóták születnek a nyitott kemencék lángjánál. Odakünn pedig süvít a szél, vagy amint errefelé mondják; „Fú a Nemere“.

Nehéz sora van itt mégis a székelynek. A föld nem terem mást csak zabot és burgonyát, hiszen nem szabad elfelejteni, hogy itt már jó magasan járunk a tenger színe fölött (720 m). A dolgozó nép tehát a hegyeket járja, kaszálja a füvet, juhokat legeltet a kövér havasi legelőkön, kora hajnalban már kimegy erdőlni, döngetni a százados fenyőfákat. Sajnos ez az erdőlés a tündérien szép rengetegek halálát jelenti. Szinte látom, amint az erdőszélen a tisztások ölen jön

*A ballgatag favágó,
A piros alkonyat,
Möggötte jó
És megnöveszti furcsán, feketén.*

*A fenyők sötét gyűlölettel nézik:
A hóhér ott megyen!*

— — — — —
*És megszólal egy: Én holnap meghalok,
De zuhanva, még összezúzom őt!*

— — — — —
És zúgnak mint az összeesküvők.

(*Reményik Sándor*)

Hanem a föld mélye mintha kárpótolni szeretné valamivel a felszín mostohaaságát, pompás borvizeket buzogtat ki a hegyek oldalából. *Kászonfürdő, Répát, Fehérkő* forrásai, meg a *szentgyörgyi* víz messzeföldön elismert, üdítő italt csörgedeztetnek. A kárpáti homokkövön átsűrődve, kristálytisztán pezsdülnek elő jeléül annak, hogy Vulcanus még mindig nem pihent el teljesen s az úgynevezett vulkáni utóműködések ma is felszínre hozzák e szénsavas ásványvizet. Rajtok kívül gyakoriak a kénköves, bűdösforrások, az u. n. szejkék is. Pásztorok, erdészek számtalan ilyen kénes forrásról tudnak. A borvizek közül a kászoninak sajátos, petroleumos vize arra enged következtetni, hogy a föld sejtelmes méhében ott szunnyad valahol „a világ ura“, a petroleum is.

De a tájképi szépségeken és a csodálatos szejkéken kívül tudományos érdekességekben sem szűkölködik ez a vidék. — Földtani szempontból a homokkő-övbe sorozzuk. A szürke, u. n. kárpáti homokkövek (flis) itt a hajdani tengerből parti növényzetének maradványait zárták magukba. Az egyiptomi műemlékekhez hasonlóan hieroglifáknak nevezzük azokat a homokkőlapokon kidudorodó hernyó formákat, melyek itt gyakoriak. A rég letűnt geológiai idők növénymaradványait a felismerhetlenségig összekeverve találjuk meg. Olyan fölaprózódott szecska ez, amely mellett megtaláltuk egy rendkívül ritka ősi algának, az u. n. Paleodictionnak hatszögletű, méhsejthez hasonló lenyomatait. Ezek Bányai János későbbi vizsgálatai alapján, béka- vagy hal-tojások lenyomatainak bizonyultak. Nagy öröme paleontológusunknak még egy kis halacsának lenyomata is előkerült. Különösen a Moldova felé elterülő *Lóberc*-fatelep táján találtunk érdekes kőületeket.

A sziklákat, amelyek itt-ott meredek tornyokban feszülnek az ég felé, belepi a növényzet üdezöld foltja. Mohák és zúzmók számtalan faja szerez itt örömet a botanikusnak. A kiszáradt fenyők karjairól szürke szakállzúzmók csüngenek alá, érdekes ellentétben a mohák sötétzöld párnáival. Botanikai szempontból különös érdekességű az a két kirándulás, melyet Kászonfürdőről a Lassuág és a Vörösvíz völgyébe tettünk.

A Nemere lábánál ered ez a két patakocska, születése után lomhán szétterül mind a kettő, elvész a lápok vizenyős, süppedős mohapárnái alatt. Nyári reggeleken lomha ködök terpeszkednek el fölöttük s a csenevész nyírek, melyek itt szinte a vízből nőnek ki, félénken dugják ki ágacskáikat a puha paplan alól. Köröskörül haragoszöld fenyvesek, ott messze keleten pedig a jó öreg Nemere bámul a déli napsütésbe.

És mégis minden muzdulatlansága ellenére élni, lélegzeni látszik a láp. Szinte nehéz elhinni hogy a zombékok alatt nem faunok és driádok tanyáznak, szinte hallani a vizitündérek víg hadát aranyos cipel-
lőben hancurozni a zöldes tócsák tükrén. — Meghalt volna a nagy Pán? — Némán heverne hétcsövű fuvolája? — Otthagytak volna forrást, virágot a pajkos istenek? — Talán — de az is lehet, hogy csak elbújtak, emberszem nem látja őket, fül nem hallja halk neszezésük. Csak este, amikor bibor palástját az alkony szétteríti, akkor mozdulnak meg a sziklák és reszket meg olykor a tó vize.

Itt e különös lápokban él a növényvilágnak egyik érdekes képviselője a *harmatvirág* (*Drosera rotundifolia*). A húsevő növények csoportjába tartozik és mint ilyen, előfordulása még csak fokozza a mocsárvilág érdekességét. Félénken szinte észrevétlenül lapul meg a zombékokon, csak a jószemű megfigyelő látja meg finom szőröcskéikkel szegett leveleit, melyek sajátos maró folyadékot választva ki, megbénítják és föloldják vele a reájuk tévedt legyecskék, bogarak testét.

Ez a változatos és gazdag növényvilág meg a havasi nyövényzet mézben gazdag virágai természetesen különösen érdekes bogárfajokat csaltak ide. A virágszőnyegekkel borított tisztásokon aranyosan csillogó fémbogarak és virágcincérek egész raja torkoskodik, míg a napsütötte lankákon tarka Cicindella-seregek ugrándoznak. Az erdők sötét rejtek-
útait járja a vaddisznó, félénken osonnak az őzek a ráncoskérgű fenyők alatt s az ághegyeken gúnyosan füttyönget a fenyőrigó.

Máskülönben csendesek ezek a sötétboltozatú erdők. Szinte áhítatos némasággal lengetik karjukat a százados fenyők, amint a hajnali szél nagy felhőcsordákat hajt át a csúcsokon.

Csodálatos vagy Kászonország! Nagy hegyeid, pompás borvizeid visszahívják azt, aki egyszer itt járt. A sötét éjtszakák, melyeket ott töltöttünk a rohanó vadvizek partjain, a csillagokkal kiveret ég alatt, most is vissza-visszatérnek. Most is látom a sötétlő hegyek hajlott hátát csillogni a tejezést holdfényben, hallom amint a kósza szellő át-
oson a lombokon és zúgni kezd a rengeteg. Ott fönn pedig

„ a fenyvesen enyvesen hull a toboz,
s megrémült mókusok iramlanak”*

Ifj. Xántus János.

* Ami ennek a területnek felkeresését illeti, nagyon ajánlható, hogy Csikszeredába utazzunk a vonattal nyáron kedvezményes vasúti jeggyel; onnan a rendszerint délután 2 órakor induló kászoni társasgépkocsival el lehet jutni Kászon bármelyik részébe. Legjobb Kászonfürdőn csinálni egy kirándulási központot s onnan bejárni az Úz völgyébe, a Lassuág érdekes havasi mocsarain keresztül a Lóbérc-fürésztelepre (itt is lehet tanyázni, mert a szállás és a koszt kérdése megoldható!), ahonnan a Nemere és Nagy Sándor csúcsaira rándulhatunk ki.

Egy másik megközelítése ennek a területnek Háromszéken keresztül történhetik. A brassó-berecki vonal bélefalvi (Belani) állomásán leszállva a kis vasúttal mehetünk fel ebéd után a Lóbérc-fürésztelepre. Innen azután megfordított irányban Kászonba jöhetünk át, onnan pedig esetleg hegyen át a Búdós barlang, Mohostó, Szent Anna tó Tusnádfürdő érintésével kapcsolódunk be a vasúti vonalba, vagy pedig a reggel induló társasgépkocsijárással Csikszeredába mehetünk át.